

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Кіровоградська льотна академія Національного авіаційного університету
Кафедра менеджменту та економіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник начальника академії
навчальної та наукової роботи
_____ Д.М. Обідін
31 серпня 2012 року

3

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВПП 1.5. Контролінг
напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»
професійне спрямування
«Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»
варіативна компонента «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень»
факультет менеджменту

Кіровоград – 2012 рік

Робоча програма «Контролінг» (менеджмент міжнародних авіаційних перевезень) для курсантів за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент» професійним спрямуванням «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» варіативною компонентою «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень». 31 серпня 2012 року – 26 с.

Розробник: Поляруш І.А., старший викладач кафедри менеджменту та економіки

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту та економіки.
Протокол від 29 серпня 2012 року № 1.

Завідувач кафедри менеджменту
та економіки

А.В. Залевський

29 серпня 2012 року

Схвалено методичною радою факультету менеджменту за напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент».

Протокол від 30 серпня 2012 року № 1.

30 серпня 2012 року

Голова

А.В. Залевський

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань 0306 «Менеджмент і адміністрування»	За вибором	
	Напрямок підготовки 6.030601 «Менеджмент»		
Модулів - 2	Професійне спрямування: «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» Варіативна компонента: «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень»	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 2		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання «Підвищення ефективності функціонування суб'єктів авіаційної діяльності на ринку авіаційних послуг за рахунок впровадження контролінгу в систему управління»		Семестр	
Загальна кількість годин - 54		7-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 самостійної роботи студента - 2		Лекції	
		12 год.	4 год.
		Практичні	
	16 год.	4 год.	
	Самостійна робота		
	26 год.	46 год.	
Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Індивідуальні завдання: 5 год.		
	Вид контролю: диф. залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять та самостійної і індивідуальної роботи до загальної кількості годин:

для денної форми навчання – 0,52 : 0,48;

для заочної форми навчання – 0,15 : 0,85.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Контролінг» полягає в формуванні у майбутніх фахівців з менеджменту системи знань з концептуальних основ управління сучасним підприємством на основі інтегрування, координування та спрямування діяльності різних служб та підрозділів підприємств на досягнення оперативних та стратегічних цілей.

Основним завданням дисципліни «Контролінг» є розкриття місця і ролі контролінгу в системі управління авіаційних підприємств і організацій, що працюють на зовнішніх ринках.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- сутність, функції та види контролінгу;
- організацію управлінського обліку в системі контролінгу;
- методологію оперативного і стратегічного контролінгу та контролінгу інвестиційних проектів;
- основні положення, закони України та іншу нормативну базу з питань діагностики фінансово-господарського стану підприємства.

вміти:

- оперувати методологією оперативного і стратегічного контролінгу в практичній роботі щодо створення служби контролінгу в практичній роботі щодо створення служби контролінгу та системи бюджетування;
- проводити діагностику фінансово-господарського стану авіаційного підприємства та підтримки прийняття управлінських рішень.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні основи контролінгу

Тема 1. Контролінг: сутність, функції, види та основні завдання

Сутність контролінгу як функціонально відокремленого напрямку економічної роботи на підприємстві. Чинники виникнення контролінгу. Основна мета контролінгу. Функції контролінгу. Основні концепції контролінгу.

Місце контролінгу в системі управління підприємством. Взаємозв'язок контролінгу з функціями управління підприємством. Види контролінгу. Сутність стратегічного і оперативного контролінгу, структурно-логічна схема контролінгу.

Тема 2. Характеристика об'єктів контролінгу

Витрати підприємства як основний об'єкт управління в системі контролінгу, місце їх виникнення. Класифікація витрат залежно від зміни обсягу дальності: постійні, змінні, змішані. Ступінь реагування витрат на зміну обсягу діяльності підприємства: прогресивні, пропорційні, дигресивні, нейтральні. Поділ витрат відносно технологічного процесу: основні і накладні витрати. Спосіб віднесення витрат до об'єкту калькулювання: прямі і непрямі. Класифікація витрат за охопленням нормування, за характером використання ресурсного потенціалу, за ступенем можливості регулювання. Собівартість продукції, її види.

Поняття про центри відповідальності та їх класифікація. Моделі функціонування центрів витрат, прибутку, виручки, інвестицій.

Тема 3. Організація управлінського обліку в системі контролінгу

Управлінський облік як вихідний елемент системи контролінгу. Завдання управлінського обліку. Характеристика основних методів управлінського обліку. Облік за фактичною собівартістю. Облік за нормативною собівартістю.

Мета, область застосування, переваги системи стандарт-кост. Нормативні та бюджетні витрати. Нормативні прямі матеріальні витрати, нормативні прямі трудові витрати, нормативні загальновиробничі витрати. Оцінка методів управлінського обліку для вирішення завдань контролінгу.

Особливості та порядок організації обліку витрат і результатів в системі директ-костінг.

Оцінка методів управлінського обліку для вирішення завдань контролінгу.

Змістовий модуль 2. Контролінгова діяльність на підприємстві

Тема 4. Методичний інструментарій контролінгу

Економічний аналіз як база прийняття управлінських рішень. Плани і нормативи як вихідна база аналітичної роботи в системі контролінгу. Показники і моделі оперативного аналізу в системі контролінгу.

Аналіз відхилень - основний інструмент оцінки діяльності Центрів відповідальності. Визначення причин і аналіз залежності кінцевих результатів діяльності підприємства від встановлених відхилень.

Цілі, завдання, зміст експертної діагностики фінансово-господарського стану підприємства. Характеристика джерел інформації для експертної діагностики.

Методи стратегічної діагностики. Види стратегій підприємства як об'єкт стратегічної діагностики. Сутність і методи стратегій діагностики підприємств. Методи діагностики стратегічних позицій підприємства: аналіз сильних і слабких сторін підприємства, можливостей і загрози. Діагностика за слабкими сигналами.

Методи оперативної діагностики. Аналіз інформаційних потоків. Оцінка ризиків та розробка рекомендацій з управління ризиками.

Методи оперативного контролінгу. Методи поділу витрат на постійні та змінні залежно від обсягу випуску: метод вищої та нижчої точки, інженерний, графічний методи, метод найменших квадратів.

Методи аналізу відхилень фактичних результатів від планових. Класифікація відхилень.

Модель «витрати - обсяг - прибуток». Вихідні умови, показники, методика проведення аналізу беззбитковості. Маржинальний прибуток. Ефект операційного леверіджу.

Поняття та методика проведення ABC - аналізу матеріальних потоків. Аналіз обсягу замовлень. Оптимізація обсягу замовлень, Аналіз вузьких місць на підприємстві. Функціонально-вартісний аналіз.

Тема 5. Контролінг інвестиційних проектів

Поняття про контролінг інвестиційних проектів на підприємстві. Місце контролінгу інвестиційних проектів у загальній системі контролінгу фінансово-господарської діяльності підприємства. Мета та завдання контролінгу інвестиційних проектів. Функції контролінгу інвестиційних проектів: моніторинг, аналіз, контроль та координація. Принципи контролінгу інвестиційних проектів. Види контролінгу інвестиційних проектів.

Критерії оцінки інвестиційних проектів в контролінгу. Традиційні критерії: окупність, рентабельність. Критерії з дисконтуванням грошових потоків: чиста приведена вартість, внутрішня норма доходності, ануїтет, індекс прибутковості та приведена окупність. Критерії оцінки інвестиційних проектів в умовах невизначеності: метод кращого стану, метод прийняття рішень без числових значень ймовірностей використання, метод ставки дисконтування з поправкою на ризик та метод достовірні еквівалентів.

Процес створення системи контролінгу інвестицій та його етапи.

Процес реалізації контролінгу інвестиційних проектів. Організаційна стадія процесу контролінгу інвестиційних проектів. Глобальна та локальні організаційно-інформаційні моделі контролінгу інвестиційних проектів. Дослідна стадія процесу контролінгу інвестиційних проектів: контролінг передінвестиційної фази проекту, інвестиційної фази проекту та постінвестиційної. Узагальнююча стадія процесу контролінгу інвестиційних проектів.

Тема 6. Організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві

Формування цільових функцій та елементів системи контролінгу. Місце служби контролінгу в організаційній структурі підприємства. Вимоги до створення варіанти служби контролінгу.

Структура служби контролінгу на підприємстві. Функції начальника служби контролінгу, контролера цеху, фахівця з управлінського обліку, фахівця з інформаційних систем.

Інформаційні потоки на підприємстві в системі контролінгу. Вимоги до інформацій в системі контролінгу.

Механізм впровадження системи контролінгу в структуру управління підприємством. Дослідження системи управління підприємством. Формування центрів відповідальності і розробки нормативів. Методи збору та обробки даних службою контролінгу. Формування аналітичного і регулятивного блоку в системі контролінгу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні основи контролінгу												
Тема 1. Контролінг: сутність, функції, види та основні завдання	8	2	2	-	0,5	4	9	1	0,5	-	-	7
Тема 2. Характеристика об'єктів контролінгу	8	2	2	-	1	4	9	1	0,5	-	-	7
Тема 3. Організація управлінського обліку в системі контролінгу	8	2	2	-	0,5	4	9	-	1	-	-	8
Разом за змістовим модулем 1	24	6	6	-	2	12	26	2	2	-	-	22
Модульний контроль 1	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин з модуля 1	26	6	8	-	2	12	26	2	2	-	-	22
Модуль 2												
Змістовий модуль 2. <i>Контролінгова діяльність на підприємстві</i>												
Тема 4. . Методичний інструментарій контролінгу	10	2	2	-	1	6	9,5	1	0,5	-	-	8
Тема 5. Контролінг інвестиційних проектів	8	2	2	-	1	4	9,5	1	0,5	-	-	8
Тема 6. Організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві	8	2	2	-	1	4	9	-	1	-	-	8
Разом за змістовим модулем 2	26	6	6	-	3	14	28	2	2	-	-	24
Модульний контроль 2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин з модуля 2	28	6	8	-	3	14	28	2	2	-	-	24
Усього годин з дисципліни	54	12	16	-	5	26	54	4	4	-	-	46

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1		
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні основи контролінгу		
1	Тема 1. <i>Контролінг: сутність, функції, види та основні завдання</i> 1.1. Сутність контролінгу як функціонально відокремленого напрямку економічної діяльності на підприємстві 1.2. Причини виникнення контролінгу. Основна мета та функції контролінгу 1.3. Основні концепції контролінгу 1.4. Роль контролінгу в управлінському процесі. Взаємозв'язок контролінгу з функціями управління підприємством 1.5. Види контролінгу	2
2	Тема 2. <i>Характеристика об'єктів контролінгу</i> 2.1. Витрати підприємства як основний об'єкт управління в системі контролінгу 2.2. Фінансова діяльність підприємства як основний об'єкт контролінгу 2.3. Собівартість продукції та її види 2.4. Поняття про центри відповідальності та їх класифікація 2.5. Моделі функціонування центрів витрат, прибутку, виручки та інвестицій	2
3	Тема 3. <i>Організація управлінського обліку в системі контролінгу</i> 3.1. Управлінський облік як вихідний елемент системи контролінгу 3.2. Характеристика основних методів управлінського обліку 3.3. Облік за фактичною собівартістю 3.4. Облік за нормативною собівартістю 3.5. Оцінка методів управлінського обліку витрат для вирішення завдань контролінгу	2
Модуль 2		
Змістовий модуль 2. Контролінгова діяльність на підприємстві		
4	Тема 4. <i>Методичний інструментарій контролінгу</i> 4.1. Економічний аналіз як база прийняття управлінських рішень. Показники і моделі оперативного аналізу в системі контролінгу 4.2. Мета, завдання, зміст експертної діагностики фінансово-господарського стану підприємства 4.3. Характеристика методів стратегічної діагностики 4.4. Аналіз відхилень – основний інструмент оцінки діяльності центрів відповідальності 4.5. Характеристика методів оперативного контролінгу	2
5	Тема 5. <i>Контролінг інвестиційних проектів</i> 5.1. Сутність інвестицій і інвестиційних проектів 5.2. Вимоги, що висувуються до контролінгу інвестиційних проектів 5.3. Особливості контролінгу інвестиційних проектів 5.4. Критерії оцінки інвестиційних проектів у контролінгу 5.5. Аналіз критеріїв оцінки інвестиційних проектів в умовах невизначеності	2
6	Тема 6. <i>Організаційно-методичні основи формування та</i>	2

	<i>функціонування системи контролінгу на підприємстві</i> 6.1. Визначення структури контролінгу. Формування цільових функцій і елементів систем контролінгу 6.2. Місце служби контролінгу в організаційній структурі підприємства. Раціональна структура фінансово-економічних служб підприємства 6.3. Організація служби контролінгу в корпорації (холдінгу) 6.4. Структура і склад служби контролінгу 6.5. Можливі варіанти впровадження контролінгу	
--	--	--

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1		
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні основи контролінгу		
1	Тема 1. <i>Контролінг: сутність, функції, види та основні завдання</i> 1.1. Визначення операційного прибутку підприємства 1.2. Відображення господарських порцій на рахунках виробничого обліку 1.3. Визначення фінансових результатів виробничої діяльності 1.4. Визначення валового прибутку підприємства 1.5. Визначення чистого прибутку підприємства	2
2	Тема 2. <i>Характеристика об'єктів контролінгу</i> 2.1. Розподіл витрат підприємства за місцями виникнення 2.2. Розподіл витрат підприємства за центрами витрат 2.3. Розподіл витрат підприємства за центрами відповідальності 2.4. Визначення ставки розподілу непрямих витрат для різних підрозділів підприємства 2.5. Калькулювання різних видів собівартості	2
3	Тема 3. <i>Організація управлінського обліку в системі контролінгу</i> 3.1. Визначення відхилень основних показників діяльності підприємства 3.2. Визначення ступеня впливу різноманітних факторів на відхилення у діяльності підприємства 3.3. Складання звіту про фінансові результати 3.4. Складання заключного балансу 3.5. Визначення критичного обсягу виробництва	2
Модуль 2		
Змістовий модуль 2. Контролінгова діяльність на підприємстві		
4	Тема 4. <i>Методичний інструментарій контролінгу</i> 4.1. Визначення релевантних витрат 4.2. Визначення диференціальних витрат 4.3. Проведення розрахунків, що використовуються для обґрунтування управлінських рішень 4.4. Прийняття управлінських рішень на підставі проведених розрахунків 4.5. Визначення доцільності на прийняття заохлень	2
5	Тема 5. <i>Контролінг інвестиційних проектів</i> 5.1. Розрахунок чистої наведеної вартості 5.2. Розрахунок терміну окупності інвестицій 5.3. Розрахунок коефіцієнту прибутковості інвестиційного проекту 5.4. Розрахунок внутрішньої норми прибутковості 5.5. Розрахунок строку окупності інвестицій з врахування дисконтування	2

6	Тема 6. <i>Організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві</i> 6.1. Визначення впливу збільшення обсягів продажу на відхилення маржинального доходу 6.2. Визначення впливу зміни ціни готової продукції на відхилення маржинального доходу 6.3. Визначення впливу зростання ціни матеріалів на відхилення маржинального доходу 6.4. Визначення впливу збільшення витрат матеріалів на одиницю продукції на відхилення маржинального доходу 6.5. Визначення ефективності обраної стратегії	2
---	---	---

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1		
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні основи контролінгу		
1	Тема 1. <i>Контролінг: сутність, функції, види та основні завдання</i> 1.1. Поняття про контролінг та його сутність 1.2. Виникнення і розвиток контролінгу 1.3. Предмет і метод контролінгу 1.4. Мета і завдання контролінгу 1.5. Функції служби контролінгу	4
2	Тема 2. <i>Характеристика об'єктів контролінгу</i> 2.1. Класифікація витрат підприємства 2.2. Види собівартості продукції 2.3. Формування витрат за місцями виникнення 2.4. Формування витрат за центрами витрат 2.5. Формування витрат за центрами відповідальності	4
3	Тема 3. <i>Організація управлінського обліку в системі контролінгу</i> 3.1. Завдання управлінського обліку 3.2. Методи управлінського обліку, їх характеристика та оцінка для вирішення завдань контролінгу 3.3. Системи «стандарт-кост», її характеристика і сфера застосування 3.4. Організація обліку витрат і результатів діяльності в системі «директ-костинг»	4
Модуль 2		
Змістовий модуль 2. Контролінгова діяльність на підприємстві		
4	Тема 4. <i>Методичний інструментарій контролінгу</i> 4.1. Сутність та методика проведення економічного аналізу 4.2. Методи аналізу відхилень фактичних результатів від планових 4.3. Методи диференціації витрат 4.4. Модель «вирати-обсяг-прибуток» та наліз їх взаємозв'язку 4.5. Поняття та методика проведення ABC-аналізу	6
5	Тема 5. <i>Контролінг інвестиційних проектів</i> 5.1. Поняття про контролінг інвестиційних проектів, його мета та завдання 5.2. Принципи, функції та види контролінгу інвестиційних проектів 5.3. Параметри оцінки інвестиційних проектів контролінгу 5.4. Процес створення системи контролінгу інвестицій та його етапи	4

	5.5. Процес реалізації контролінгу інвестиційних проектів	
6	Тема 6. <i>Організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві</i> 6.1. Організаційна структура управління підприємством 6.2. Варіанти організації служби контролінгу 6.3. Основні передумови концепції контролінгу 6.4. Контролер-стратег корпорації, його функції та обов'язки 6.5. Інформаційні потоки на підприємстві в системі контролінгу	4

8. Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1		
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні основи контролінгу		
1	Тема 1. <i>Контролінг: сутність, функції, види та основні завдання</i> Підготуйте коротку характеристику наступних понять, що лежать в основі контролінгу: 1.1. Контролінг 1.2. Концепції контролінгу 1.3. Функції контролінгу 1.4. Мета контролінгу 1.5. Стратегічний контролінг 1.6. Оперативний контролінг 1.7. Аналіз у стратегічному контролінгу 1.8. Моніторинг 1.9. Контроль 1.10. Система інформаційних потоків	0,5
2	Тема 2. <i>Характеристика об'єктів контролінгу</i> Підготуйте коротку характеристику наступних базових об'єктів контролінгу: 2.1. Витрати 2.2. Прибуток 2.3. Виручка 2.4. Інвестиції 2.5. Центри відповідальності 2.6. Релевантні витрати 2.7. Аналіз балансу 2.8. Ліквідність 2.9. Рентабельність 2.10. Класифікація витрат	1
3	Тема 3. <i>Організація управлінського обліку в системі контролінгу</i> Підготуйте коротку характеристику наступних складових контролінгу: 3.1. Облік 3.2. Управлінський облік 3.3. Собівартість 3.4. Фактична собівартість 3.5. Нормативна собівартість 3.6. Функції управлінського обліку	0, 5

	3.7. Методи управлінського обліку 3.8. Принципи управлінського обліку 3.9. Завдання управлінського обліку 3.10. Економічний аналіз	
Модуль 2		
Змістовий модуль 2. Контролінгова діяльність на підприємстві		
4	Тема 4. <i>Методичний інструментарій контролінгу</i> Підготуйте коротку характеристику наступних методів контролінгу: 4.1. Фінансовий леверидж 4.2. Операційний леверидж 4.3. Маржинальний прибуток 4.4. Аналіз відхилень 4.5. Метод оперативного контролінгу 4.6. Виробничо-фінансовий леверидж 4.7. Метод вищої та нижчої точок 4.8. Інженерний метод 4.9. Графічний метод 4.10. Метод найменших квадратів	1
5	Тема 5. <i>Контролінг інвестиційних проектів</i> Підготуйте коротку характеристику наступних базових понять контролінгу інвестиційних проектів: 5.1. Інвестиційний проект 5.2. Інвестиції 5.3. Інвестиційна діяльність 5.4. Стратегічні інвестиційні проекти 5.5. Тактичні інвестиційні проекти 5.6. Окупність капіталовкладень 5.7. Цілі здійснення інвестиційних проектів 5.8. Завдання контролінгу інвестиційних проектів 5.9. Чиста приведена вартість 5.10. Внутрішня норма рентабельності	1
6	Тема 6. <i>Організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві</i> Підготуйте коротку характеристику наступних базових положень, що забезпечують впровадження та функціонування служби контролінгу на підприємстві: 6.1. Структура контролінгу 6.2. Служба контролінгу 6.3. Корпорація 6.4. Інформаційний потік 6.5. Фінансово-економічна служба 6.6. Аналітична робота 6.7. Контролер 6.8. Контролер-куратор цехів 6.9. Контролер-фахівець з управлінського обліку 6.10. Начальник служби контролінгу	1

9. Методи навчання

При вивченні курсу використовуються наступні методи навчання:

9.1. Аудиторні методи навчання:

9.1.1. Лекційні:

- ◆ конспектування лекцій;

9.1.2. Практичні:

- ◆ діагностування якості навчальної діяльності:

- *за груповими завданнями самостійної підготовки:*

- засвоєння знань лекційного матеріалу (експрес-контроль);

- опрацювання питань самостійної підготовки;

• *за індивідуальними завданнями самостійної підготовки (виконання домашньої контрольної роботи):*

- аналіз ключових понять термінологічного словника з курсу;

- виконання індивідуальних завдань;

- реферування наукових статей з проблематики курсу;

- підготовка наукових робіт;

- ◆ проведення контрольних заходів (поточний, модульний, підсумковий контроль):

- діагностичне тестування;

- письмове опитування;

- розв'язання типових задач/ситуаційних вправ;

- рішення творчих завдань (нестандартних задач/ситуаційних вправ).

- ◆ поточне консультування з проблематики курсу.

9.2. Методи самостійної підготовки:

- ◆ опрацювання матеріалів з підготовки до лекційних занять;

◆ вивчення (опрацювання та конспектування) теоретичного навчального матеріалу для самостійної підготовки;

- ◆ аналіз ключових понять термінологічного словника з курсу;

◆ виконання індивідуальних завдань (аналітичних записок, оглядів, повідомлень, анотацій, аналізів, тематичних рефератів, розробка схем, моделей, структур тощо);

◆ участь в діяльності наукових гуртків і проблемних науково-дослідних груп профільного спрямування;

- ◆ участь у проведенні науково-дослідних робіт з проблематики курсу;

- ◆ реферування наукових статей з проблематики курсу;

◆ підготовка наукових робіт (доповідей, тез доповідей на конференцію, наукових статей, робіт на конкурс тощо);

- ◆ участь у науково-практичних конференціях, олімпіадах, конкурсах тощо.

- ◆ виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань/навчальних проєктів;

- ◆ опрацювання матеріалів з підготовки до проведення контрольних робіт:

- тестових завдань;

- контрольних питань;

- типових задач/ ситуаційних вправ;

- творчих завдань (нестандартних задач/ситуаційних вправ).

10. Методи контролю

10.1. Контроль успішності та якості навчання здійснюється за допомогою рейтингової системи оцінювання, яка передбачає наступні контрольні заходи:

- поточний контроль (за темами);

- модульний (рубіжний) контроль (за модулями – одним чи кількома змістовними модулями (2 модульних контролі з дисципліни);

- підсумковий (семестровий) контроль (за навчальним курсом).

◆ Навчальні досягнення курсанта оцінюються за 100-бальною шкалою успішності на основі рівномірного розподілу балів за видами виконуваних робіт згідно зі структурою залікових модулів навчальної діяльності за змістовними модулями курсу – модульно-заліковим планом (11а – для денної форми навчання, 11б – для заочної форми навчання).

10.2. Поточний контроль успішності навчання (за темами) здійснюється за всіма елементами залікових модулів (видами навчальної роботи), проводиться на практичних заняттях з відповідних тем дисципліни і передбачає виконання поточної контрольної роботи і діагностування якості навчальної діяльності за видами самостійної підготовки: контроль засвоєння знань за лекційним модулем і модулем самостійної роботи та перевірку домашньої індивідуально-творчої контрольної роботи за індивідуальним і науковим модулями навчальної діяльності курсанта.

♦ **Поточна оцінка успішності навчання** (за темами) визначається за 100-бальною шкалою як сума балів за виконання контрольних завдань для поточного контролю успішності (поточної контрольної роботи) – 40 балів і результатів діагностування якості самостійної підготовки – 60 балів (контроль знань за темою – 20 балів і домашня індивідуально-творча контрольна робота – 40 балів).

♦ Оцінка успішності навчання за змістовими модулями визначається за 100-бальною шкалою як середня поточних оцінок успішності навчання за темами, які складають даний змістовий модуль.

♦ Акумуляована модульна оцінка успішності навчання (бальна оцінка за модуль, за яким проводиться модульний контроль) визначається за 100-бальною шкалою як середня оцінок успішності навчання за змістовими модулями, які складають даний модуль/середня поточних оцінок успішності навчання за темами модуля.

♦ У випадку, якщо акумуляована модульна оцінка успішності навчання складає не менше 60% (60 балів), відповідний модуль за бажанням курсанта може бути зарахований автоматично, без проведення модульного контролю. В іншому випадку проводиться модульний контроль.

10.3. Модульний контроль успішності навчання (за модулями) проводиться на спеціально визначених практичних заняттях і передбачає проведення модульної контрольної роботи з урахуванням акумуляованої модульної оцінки успішності навчання.

♦ Контрольна модульна оцінка успішності навчання (за результатами проведення модульного контролю) визначається за 100-бальною шкалою як сума балів за виконання контрольних завдань для модульного контролю – 40 балів і 60% акумуляованої модульної оцінки успішності навчання – 60 балів.

♦ Залікова **модульна оцінка успішності навчання** (за модулями) визначається за 100-бальною шкалою як краща (з більшою кількістю балів) з акумуляованої чи контрольної модульних оцінок успішності навчання.

♦ Акумуляована підсумкова оцінка успішності навчання (з курсу) визначається за 100-бальною шкалою як середня залікових модульних оцінок успішності навчання (за модулями).

♦ У випадку, якщо акумуляована підсумкова оцінка успішності навчання складає не менше 60% (60 балів), заліковий кредит з курсу за бажанням курсанта може бути зарахований автоматично. В іншому випадку проводиться підсумковий контроль.

10.4. Підсумковий контроль успішності навчання (за курсом) проводиться на спеціально визначених практичних заняттях або організується іншим чином і передбачає проведення підсумкової контрольної роботи з урахуванням акумуляованої підсумкової оцінки успішності навчання.

♦ Контрольна підсумкова оцінка успішності навчання (за результатами проведення підсумкового контролю) визначається за 100-бальною шкалою як сума балів за виконання контрольних завдань для підсумкового контролю – 40 балів і 60% акумуляованої підсумкової оцінки успішності навчання – 60 балів.

♦ Залікова **підсумкова оцінка успішності навчання** визначається за 100-бальною шкалою як краща (з більшою кількістю балів) з акумуляованої чи контрольної підсумкових оцінок успішності навчання.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

11а) денна форма навчання

Змістові модулі (ЗМ)	Теми	Залікові модулі (ЗкМ) за видами робіт та розподіл балів, що присвоюються курсантам										за темами, модулями та загальнонавчальної діяльності курсанта Сума балів за видами
		Аудиторна робота				Самостійна підготовка (СРС)						
		ЗкМ1		ЗкМ2		ЗкМ3		ЗкМ4		ЗкМ5		
		Лекційні заняття		Практичні заняття		Самостійна робота		Індивідуальна робота		Наукова робота		
		Експрес-контроль знань лекційного матеріалу	Поточне діагностичне тестування	Поточне письмове опитування	Розв'язання типових задач/ситуаційних вправ	Опрацювання питань самостійної підготовки	Виконання творчих завдань (задач/вправ)	Термінологічний аналіз ключових понять	Виконання індивідуальних завдань	Реферування наукових статей/виконання ІНДЗ	Підготовка наукової роботи/виконання ІНДЗ	
Модуль 1												
ЗМ1	T1	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
	T2	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
	T3	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
Середня к-ть балів за модулем 1		10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
Модульний контроль 1												
Модуль 2												
ЗМ2	T4	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
	T5	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
	T6	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
Середня к-ть балів за модулем 2		10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
Модульний контроль 2												
Всього (загальна середня к-ть балів)		10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
Підсумковий контроль												

Модулі	Змістові модулі, теми	Залікові модулі (ЗкМ) за видами робіт та розподіл балів, що присвоюються слухачам						за видами навчальної діяльності слухача заочної форми навчанняСума балів
		Аудиторна робота		Самостійна підготовка (CPC)				
		ЗкМ1	ЗкМ2	ЗкМ3, ЗкМ4, ЗкМ5				
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Виконання модульної контрольної роботи				
1	1 (1-3)	Оглядово-установочна лекція (відвідування, конспектування, активність, мислення, засвоєння)	Установочно-консультативне практичне заняття (відвідування, засвоєння)активність, мислення, записування,	Письмове опитування	Діагностичне тестування	Розв’язання типових задач/ситуаційних вправ	Виконання творчих завдань (задач/вправ)	50
2	2 (4-6)	5	5	10	10	10	10	50
Всього балів		10	10	20	20	20	20	100
Підсумковий контроль								

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Шкала оцінювання: національна та ECTS			
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C		
68 - 74	D		
60 - 67	E	задовільно	
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
--------	---	--	---

12. Методичне забезпечення

12.1. Опорний конспект лекцій та матеріали для самостійної підготовки з дисципліни.

12.2. Друкований та інтерактивний (електронний) комплекси навчально-методичного забезпечення дисципліни, які містять навчальну і робочу програми дисципліни, завдання для експрес-контролю якості засвоєння знань, термінологічний словник ключових понять з курсу, перелік індивідуальних завдань, тематику навчальних науково-дослідних проектів та комплекти контрольних питань, тестових завдань, типових задач і творчих завдань з дисципліни.

12.3. Комп'ютерні програми:

- текстовий процесор MS Word;
- табличний процесор MS Excel;
- пакет демонстраційної графіки MS Power Point;
- Web-браузери Internet Explorer, Mozilla Firefox, Opera;
- універсальна система перевірки знань "Конструктор тестів".

13.1. Нормативно-правова література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.09.99 №996-XIV

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «За вимоги до фінансової звітності»//Бізнес. Бухгалтерія. -1999. №28

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»// Бізнес. Бухгалтерія. -2000. -№67

13.2. Базова навчально-методична література

4. Контроллинг как инструмент управления предприятия. Под ред. Н.Г. Данилочкиной. - М.: Аудит, Юнити, 1998.

5. Петренко С.Н. Контроллинг/ учебное пособие. –К.: Ника-Центр, Ольга, 2003. -328с.

6. Пушкар М.С. Контролінг: Монографія. –Тернопіль, 1997. -146с.

7. Цигилик І.І. Контролінг (навчальний посібник у схемах і таблицях): Навчальний посібник. –Київ: Цент навчальної літератури, 2004. -76с.

8. Шепітко Г.Ф. контролінг: посібник (для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання). –к.: Видавництво Європейського університету, 2004, - с. 136.

13.3. Допоміжна навчально-методична література

9. Аксененко А.Ф. Нормативный метод учета промышленности: Теория, практика и перспективы развития - М . Финансы и статистика, 1983.

10.Ананькина Е.А., Данилочкина Н.Г. Управление затратами -М.: «Издательство ПРИОР», ИВАКО Аналитик, 1998.

11.Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник/ За ред. Проф. Ф.Ф.Бутинця. – 3-є вид.; перероб. і доп. – Житомир: ЖІТІ, 2001. -672с.

12.Вандер Вил Р., Палий В.Ф. Управленческий учет.- М ИНФРА-М, 1997.

13.Голов С.Ф. Управленческий учет.- К.: «Скарби», 1998.

14. Головач А.В та ін. Фінансова статистика (з основами теорії статистики): Навч. посіб./ А.В.Головач, В.Б. Захожай, Н.А. Головач, І.Ф. Шепітко. –К.: МАУП, 2002. -224с.:іл..
15. Гулін Д.В., Максименко О.Л. Система контролінгу на промисловому підприємстві // Маркетинг в Україні. - 2000. - №4, с 20-24.
16. Гуляєва Н.М., Верещагін В.В. Моделі і методи розрахунків в інвестиційному контролінгу на торговельних підприємствах. // Регіональні перспективи - 2000. № 2-3 стор. 39-42.
17. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет.- М.: Аудит, ЮНИТИ, 1994.
18. Ивашкевич В.Б. Контроллинг: сущность и назначение //Бухгалтерский учет и аудит - 1991. №7.
19. Ковалев В.В., Соколова Я.В. Основы управленческого учета.-СПб: Лист, 1991.
20. Крупка Я.Д. Прогресивні методи оцінки та обліку інвестиційних ресурсів. - Тернопіль: Економічна думка, 2000.
21. Lucey T. Management Accounting. DP Publications Aldine House, London W12 8 AW, 1996.
22. Лев Т.А. Контролінг в фінансовому менеджменті вищого навчального закладу. - Донецк: ІЕП НАН України, 1999.
23. Лисенко В.П. Использование системного подхода в управлении текущими затратами // Бизнес Информ. - 1999.-№1-2- С.105-108.
24. Лисенко В.П. Інформаційна база управління поточними витратами торговельного підприємства // Вісник КДТЕУ. - 1999. -№3-С. 75-84.
25. Майданчик Б. И. Основы управленческого учета // Контроллинг,-1992.-№2.
26. Манн Т., Майер Э. Контроллинг для начинающих. Пер. с -М.: Финансы и статистика, 1992.
27. Майер Э. Контроллинг как система мышления и управления. Пер. с нем. - М.: Финансы и статистика, 1993.
28. Мельник В.М. Основы економічного аналізу (короткий теоретичний і методологічний курс): Навчальний посібник. –Ірпінь, 2000. -143с.
29. Минаев З.С, Данилочкина Н.Г., Ионов В.И., Базадзе Н. Г. Основы контроллинговых исследований.- М.: Изд-во Моск. авиац.ин-та, 1994.
30. Нидлз Б. й др. Принципы бухгалтерского учета: Пер. с англ.- М.: Финансы и статистика, 1996.
31. Николаева С.А. Особенности учета затрат в условиях рынка: Система «директ-костинг»: Теория и практика.- М.: финансы и статистика, 1993.
32. Николаева О., Шишкова Т., Управленческий учет.-М.,1997.
33. Ореховский П.А. Контроллинг: Учебное пособие./ Международная академия Современного Знания. - Обнинск: МАСЗ, 2000.
34. Пушкар М.С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти): Монографія. -Тернопіль: Економічна думка. 1999. - 421 с.
35. Сіроштан М.А. та ін. Стратегічні цілі і моделі ефективної діяльності підприємства: навчальний посібник. - Х.: Око. 1999. -216с.
36. Serfling K. Cotrolling., 2 Aufl.- Stuttgart; Berlin; Koln: Kohlhammer, 1992.
37. Скоун Н.Т. Управленческий учет.- М.: Аудит ЮНИТИ. 1997.

- 38.Смирнов С.А. Контроллинг: учебно-практическое пособие. -М.:МЗСИ, 1999.
- 39.Смирнов З.А. Основы теории организации: Учебное пособие для вузов. - М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. - 375 с.
- 40.Терещенко О.А. Функциональный инструментарий контроллинга и его роль в организации антикризисного финансового менеджмента // Экономика предприятия 2000, № 2-3, стор. 46-58.
- 41.Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємства. Навч. посібник.-К. КНЕУ, 2000.-412 с.
- 42.Управление инвестициями: В 2-х т./ Под ред. В.В. Шеремета, В.М. Павлюченко, В.Д. Шапиро и др. - М.: Высшая школа, 1998.
- 43.Управленческий учет: Учебное пособие/Под ред. А.Д. Шеремета. -М.: ФБК-ПРЕСС, 1999.
- 44.Уткин З.А. Антикризисное управление. - М.: Ассоциация авторов и издателей «Тандем». Издательство ЗКМОС, 1997.
- 45.Уткин З.А. Курс менеджмента. Учебник для вузов. - М.: Из-во «Зерцало», 1998. - 448 с.
- 46.Фальцман В.К., Давыдов Л.А. Основы управления предприятием. - М.: ТЕИС., 2000. - 122 с.
- 47.Фольмут Х.Й. Инструменты контроллинга от А до Я: Пер. с нем./ Под ред. М.Л. Лукашевича и Е.Н. Тихоненковой.- М.: Финансы и статистика, 1998.
- 48.Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга: Пер. с нем./Под ред. А.А. Туркача, Л.Г. Головача, М.Л. Лукашевича. -М.: Финансы и статистика, 1997.
- 49.Хорнгерн Ч. Бухгалтерский учет: управленческий аспект. Пер. с англ. - Прентис - Хол, 1997.
- 50.Хорнгерн Ч., Фостер Д. Учет затрат: управленческий аспект: Пер. с англ. -М.: Финансы и статистика, 1995.
- 51.Шим Джейк К., Сигел Джоел Г. Методы управления стоимостью и анализ затрат.- М.: Информационно-издательский дом «Филини»,1996.
- 52.Энтони Р., Рис Дж. Учет: ситуации и примеры. - М.: Финансы и статистика, 1993.
- 53.Яругова А. Управленческий учет: опыт экономически развитых стран.- М.: Финансы и статистика, 1991.

14. Інформаційні ресурси

14.1. Перелік основних сайтів в глобальній мережі Internet

14.1.1. Нормативно-правова інформація

1. Верховна рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua/>. – Останній доступ : 2012.
2. Електронна бібліотека стандартів і нормативів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.e-gost.org.ua>. – Останній доступ : 2012.
3. Інформаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://liga.net>. – Останній доступ : 2012.
4. Інформаційний канал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://subscribe.ru>. – Останній доступ : 2012.
5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>. – Останній доступ : 2012.

6. Міністерство інфраструктури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mtu.gov.ua>. – Останній доступ : 2012.

7. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua>. – Останній доступ : 2012.

8. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>. – Останній доступ : 2012.

9. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>. – Останній доступ : 2012.

10. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua>. – Останній доступ : 2012.

11. Новини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.meta.ua>, <http://elvisti.com>. – Останній доступ : 2012.

12. Офіційний вісник України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ovu.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

13. Правова бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uapravo.net>. – Останній доступ : 2012.

14. Президент України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>. – Останній доступ : 2012.

15. Професійна юридична система [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>. – Останній доступ : 2012.

16. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>. – Останній доступ : 2012.

14.1.2. Інформація про підприємства

17. Єдиний інформаційний масив даних про емітентів цінних паперів : Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.smida.gov.ua>. – Останній доступ : 2012.

18. Каталог підприємств України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.com.ua>, <http://yellow.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

19. Каталог підприємств м. Кіровограда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.biz.kr.ua>. – Останній доступ : 2012.

20. Каталог підприємств та послуг м. Києва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vbbg.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

14.1.3. Віртуальні бібліотеки

21. Бібліотеки рефератів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ref.a.ua>, <http://referaty.com.ua>, <http://refsmarket.com.ua>, <http://www.ukrreferat.com>, <http://www.referatcentral.org.ua>, <http://www.5ballov.qip.ru>, <http://www.bankreferatov.ru>. – Останній доступ : 2012.

22. Віртуальні бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bookz.com.ua>, <http://www.e-lib.info>, <http://www.lib.ua-ru.net>, <http://www.erudition.ru>, <http://lib.meta.ua>, <http://studentam.kiev.ua>. – Останній доступ : 2012.

23. Державна архівна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.archives.gov.ua>. – Останній доступ : 2012.

24. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>. – Останній доступ : 2012.

25. Національна парламентська бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nplu.org>. – Останній доступ : 2012.

26. Наукова бібліотека "Буковина" (економіка, менеджмент, маркетинг, фінанси, право, облік і аудит) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.buklib.net>. – Останній доступ : 2012.

27. Російська вільна енциклопедія „Вікіпедія” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org>. – Останній доступ : 2012.

28. Словники та енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dic.academic.ru>. – Останній доступ : 2012.

29. Українська вільна енциклопедія „Вікіпедія” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org>. – Останній доступ : 2012.

14.1.4. Менеджмент, маркетинг, економіка та фінанси

30. Адміністративно-управлінський портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aup.ru>. – Останній доступ : 2012.

31. База маркетингової інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.marketing.vc>. – Останній доступ : 2012.

32. Вища школа економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hse.ru>. – Останній доступ : 2012.

33. Все найкраще про розвиток бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.devbusiness.ru>. – Останній доступ : 2012.

34. Все про рекламу, маркетинг і PR [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.advertology.ru>. – Останній доступ : 2012.

35. Економіка та управління на підприємствах : науково-освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur.ru>. – Останній доступ : 2012.

36. Інтернет-портал для управлінців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

37. Керівництво з маркетингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.marketing-guide.org>. – Останній доступ : 2012.

38. Корпоративний менеджмент [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cfin.ru>. – Останній доступ : 2012.

39. Корпоративний менеджмент [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cfin.ru>. – Останній доступ : 2012.

40. Маркетинг : тематичний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://marketing.web-3.ru>. – Останній доступ : 2012.

41. Менеджмент в Росії та за рубежом : науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mevriz.ru>. – Останній доступ : 2012.

42. Проблеми сучасної економіки : Євразійський міжнародний науково-аналітичний журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.m-economy.ru>. – Останній доступ : 2012.

43. Теорія та практика фінансового і управлінського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gaap.ru>. – Останній доступ : 2012.

44. Український бізнес ресурс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubr.ua>. – Останній доступ : 2012.

14.1.5. Зовнішньоекономічна діяльність

45. ДП „Держзовнішінформ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrdzi.com>. – Останній доступ : 2012.

46. Інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://qdpro.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

47. Міжнародна валютна біржа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.forex.ua>. – Останній доступ : 2012.

48. Портал інформаційної підтримки зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vneshmarket.ru>. – Останній доступ : 2012.

49. Сервер підтримки зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mdoffice.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

50. Українська міжнародна фондова біржа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uise.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

51. Управління зовнішньоекономічних зв'язків головного управління економіки Кіровоградської ОДА [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.intertorg.kr.ua>. – Останній доступ : 2012.

14.1.6. Авіація

14.1.6.1. Інформаційні сайти

52. Авіакаталог [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviaport.ru>, <http://www.aviaplace.ru>. – Останній доступ : 2012.

53. Авіакомпанії світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wb-air.narod.ru>, <http://www.airlines-inform.ru>. – Останній доступ : 2012.

54. Авіалайнери світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://airliner.narod.ru>. – Останній доступ : 2012.

55. Авіаційна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airwar.ru>. – Останній доступ : 2012.

56. Авіаційні документи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviadocs.net>. – Останній доступ : 2012.

57. Авіаційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://aviation.kryshi.net>. – Останній доступ : 2012.

58. Авіашоу МАКС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.maks-aviashow.ru>. – Останній доступ : 2012.

59. Аерокосмічний портал України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://space.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

60. Аеропорти світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apinfo.ru>. – Останній доступ : 2012.

61. Історія авіації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.skypioneers.kiev.ua>. – Останній доступ : 2012.

62. Куточок неба : велика авіаційна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airwar.ru>. – Останній доступ : 2012.

63. Крила : все про українську авіацію [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wing.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

64. Найкрупніші аеропорти світу. – Режим доступу : <http://www.flyplace.ru>. – Останній доступ : 2012.

65. Науково-технічний журнал “General Aviation” (Авіація загального призначення) on-line [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviajournal.com>. – Останній доступ : 2012.

66. Новини ділової авіації / щотижнева електронна газета [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bizavnews.ru>. – Останній доступ : 2012.

67. Словник авіаційних термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviaslovar.ru>. – Останній доступ : 2012.

68. Українське авіабудівництво : аналітичний огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrav.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

69. Український авіаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviation.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

14.1.6.2. Українські авіаційні підприємства та організації

70. Аеродром „Кіровоград” : Кіровоградська льотна академія Національного

авіаційного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.glaui.kr.ua>. – Останній доступ : 2012.

71. Аеродром „Кременчук” (Велика Кохнівка) : Кременчуцький льотний коледж Національного авіаційного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.flightcollege.com>. – Останній доступ : 2012.

72. Аероклуб України : Всеукраїнська асоціація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://aeroclub.kiev.ua>. – Останній доступ : 2012.

73. Асоціація сприяння авіації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.asavia.org>. – Останній доступ : 2012.

74. ВАТ «Авіакомпанія «Дніпроавіа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dniproavia.com>. – Останній доступ : 2012.

75. Державна авіаційна служба України (Державіаслужба) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.avia.gov.ua>. – Останній доступ : 2012.

76. Державне підприємство «Антонов» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.antonov.com>. – Останній доступ : 2012.

77. Державне підприємство «Завод 410 цивільної авіації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.arp410.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

78. Державне підприємство "Міжнародний аеропорт "Бориспіль" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kbp.aero>. – Останній доступ : 2012.

79. Державне підприємство «Міжнародний аеропорт «Львів» ім. Д. Галицького» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airport.lviv.ua>. – Останній доступ : 2012.

80. Державне підприємство обслуговування повітряного руху України „Укранероух” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstatse.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

81. Комунальне підприємство „Міжнародний аеропорт „Донецьк” імені С.С. Прокоф'єва” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airport.dn.ua>. – Останній доступ : 2012.

82. Комунальне підприємство «Міжнародний аеропорт «Київ» (Жуляни)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airport.kiev.ua>. – Останній доступ : 2012.

83. Комунальне підприємство „Міжнародний аеропорт „Миколаїв” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://airport.nikolaev.ua>. – Останній доступ : 2012.

84. Комунальне підприємство „Міжнародний аеропорт „Одеса” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airport.odessa.ua>. – Останній доступ : 2012.

85. Комунальне підприємство „Міжнародний аеропорт „Чернівці” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airport.cv.ua>. – Останній доступ : 2012.

86. Міжнародний аеропорт „Харків” : ТОВ „Нью системс АМ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://aeroport.kharkov.ua>. – Останній доступ : 2012.

87. Національний авіаційний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nau.edu.ua>. – Останній доступ : 2012.

88. Обласне комунальне підприємство „Міжнародний аеропорт „Луганськ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airport.lg.ua>. – Останній доступ : 2012.

89. Обласне комунальне підприємство „Міжнародний аеропорт „Рівне” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aeroport.rv.ua>. – Останній доступ : 2012.

90. ПрАТ „Авіакомпанія „АероСвіт” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aerosvit.ua>. – Останній доступ : 2012.

91. ПрАТ „Авіакомпанія „Міжнародні авіалінії України” [Електронний ресурс].

– Режим доступу : <http://www.ukraine-international.com>, <http://www.flyuia.com>. – Останній доступ : 2012.

92. ПрАТ „Київське агентство повітряних сполучень „Кий Авіа” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kiyavia.com>. – Останній доступ : 2012.

93. ПрАТ «МАОК «Урга» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.urga.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

94. Публічне акціонерне товариство «Міжнародний аеропорт «Сімферополь» [Електронний ресурс] // <http://www.airport.crimea.ua>. – Останній доступ : 2012.

95. Публічне акціонерне товариство «Мотор-Січ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.m9.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

96. ТОВ „Авіаційна компанія „РОЗА ВІТРИВ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.windrose.aero>. – Останній доступ : 2012.

97. ТОВ "Авіакомпанія "Бізнес Авіація" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vip-aero.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

98. ТОВ "Авіакомпанія "Донбасаеро" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.donbass.aero>. – Останній доступ : 2012.

99. ТОВ "Авіакомпанія "Хорс" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.khors.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

100. ТОВ "Авіакомпанія „ЧЕЛЕНДЖ АЕРО УКРЕЙН” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.challenge.aero>. – Останній доступ : 2012.

101. ТОВ "Авіалінії Візз Ейр Україна" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://wizzair.com>. – Останній доступ : 2012.

102. ТОВ "Кримавіасервіс ЛТД" : хендлінгова компанія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviaserv.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

103. ТОВ «Українська авіаційна компанія «АЕРОСТАР» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aerostar.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

104. ТОВ «Українська хендлінгова компанія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uhc.kiev.ua>. – Останній доступ : 2012.

105. ТОВ „Українсько-середземноморські авіалінії” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://umair.com.ua>. – Останній доступ : 2012.

106. Українське авіаційне транспортне агентство „Авіатур” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aviakassa.net>. – Останній доступ : 2012.

107. Український обчислювальний центр цивільної авіації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sirena.kiev.ua>. – Останній доступ : 2012.

108. Харківське державне авіаційне виробниче підприємство (ХДАВП) : Аеродром „Харків” (Сокольники) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ksamc.com>. – Останній доступ : 2012.

14.1.6.3. Міжнародні авіаційні організації

109. ICAO (Міжнародна організація цивільної авіації) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icao.int>. – Останній доступ : 2012.

110. ECAC (Європейська конференція цивільної авіації) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ecac-ceac.org>. – Останній доступ : 2012.

111. EASA (Європейське агентство з безпеки авіації) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.easa.eu.int>. – Останній доступ : 2012.

112. Eurocontrol (Євроконтроль) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurocontrol.int>. – Останній доступ : 2012.

113. IAC (Міждержавний авіаційний комітет) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mak.ru>. – Останній доступ : 2012.

114. 1.6.4. Зарубіжні авіаційні підприємства та організації
115. Авіакомпанія "Аерофлот Російські Авіалінії"[Електронний ресурс]. // <http://www.aeroflot.ru>. – Останній доступ : 2012.
116. Авіакомпанія "Малєв Угорські Авіалінії" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.malev.com.ua>. – Останній доступ : 2012.
117. БАТ „Туполєв” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tupolev.ru>. – Останній доступ : 2012.
118. Російська федеральна аеронавігаційна служба [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fana.ru>. – Останній доступ : 2012.
119. ACETA (Асоціація авіаперевізників Іспанії) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aceta.es>. – Останній доступ : 2012.
120. АСІ (Міжнародна рада аеропортів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airports.org>. – Останній доступ : 2012.
121. АЕА (Асоціація Європейських авіакомпаній) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aea.be>. – Останній доступ : 2012.
122. АЕСМА (Європейська асоціація аерокосмічної індустрії) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aecma.org>. – Останній доступ : 2012.
123. Airbus : leading aircraft manufacturer [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.airbus.com>. – Останній доступ : 2012.
124. АОС (Комітет операторів повітряних ліній) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aoc-fra.org>. – Останній доступ : 2012.
125. Boeing Company [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.boeing.com>. – Останній доступ : 2012.
126. ЕСА (Європейська асоціація льотного складу) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.esa-cockpit.com>. – Останній доступ : 2012.
127. ERA (Асоціація авіакомпаній європейського регіону) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eraa.org>. – Останній доступ : 2012.
128. EUROCAE (Міжнародна асоціація з електронного устаткування для цивільної авіації) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurocae.org>. – Останній доступ : 2012.
129. European Commission (Європейська комісія) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europa.eu.int>. – Останній доступ : 2012.
130. FAI (Міжнародна федерація аеронавтики) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fai.org>. – Останній доступ : 2012.
131. FSF (Фонд безпеки польотів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.flightsafety.org>. – Останній доступ : 2012.
132. IATA (Міжнародна асоціація повітряного транспорту) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iata.org>. – Останній доступ : 2012.
133. IFALPA (Міжнародна федерація асоціацій лінійних пілотів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifalpa.org>. – Останній доступ : 2012.
134. JAA (Об'єднані авіаційні власті) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.jaa.nl>. – Останній доступ : 2012.
135. NATO (Північно атлантичний альянс) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nato.int>. – Останній доступ : 2012.
136. Swissport International Ltd. : Global cargo and aircraft ground handling (міжнародна хендлінгова компанія) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.swissport.com>. – Останній доступ : 2012.
137. United Nations (Організація об'єднаних націй) [Електронний ресурс]. – Режим

доступу : <http://www.un.org>. – Останній доступ : 2012.